

BEHEERSEN & BESTRIJDEN

- ✓ EXOTEN
- ✓ INVASIEVE EXOTEN
- ✓ WOEKERENDE SOORTEN
- ✓ VERDRINGENDE SOORTEN

SCHADE DOOR SOORTEN BEHEERSEN EN BESTRIJDEN: AANPAK IN DE PRAKTIJK

De laatste jaren wordt er steeds vaker melding gemaakt van soorten die overlast en schade veroorzaken in de buitenruimte. Pasklare oplossingen voor deze problematiek blijken niet eenvoudig te vinden. Deze wegwijzer laat zien hoe je het beheersen en bestrijden van de schade door soorten praktisch aanpakt. De aanpak geldt voor zowel (invasieve) exoten, woekerende soorten als verdringende soorten.

Oorzaak

Hoe kunnen soorten nu zoveel problemen veroorzaken in onze buitenruimte? Daar zijn een aantal oorzaken voor aan te wijzen. Om te beginnen is er overal activiteit en vindt er veel extensief onderhoud plaats, waardoor bepaalde soorten de kans krijgen zich (explosief) te vermeerderen. Daarnaast worden planten en dieren steeds vaker over de hele wereld gesleept, en kunnen er met transporten ook ongenode gasten meekomen die in leven blijven. Daardoor komen die soorten terecht in gebieden waar ze van nature niet thuis horen en waar nauwelijks tot geen natuurlijke vijanden zijn. Last but not least: ons klimaat verandert en daar profiteren bepaalde soorten van.

Als deze soorten zich maximaal vermenigvuldigen en verspreiden, ontstaat er overlast en/of schade. De knelpunten die daaruit voorkomen, raken wettelijke belangen van sociale, ecologische en economische aard. Dit geldt voor zowel inheemse als uitheemse soorten (exoten).

Wat zegt de wet?

De bestrijding van bepaalde inheemse planten- en diersoorten die overlast en schade veroorzaken is geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hier om soorten die beschermd zijn onder artikel 3.2 en 3.3 Wnb. De beheersing en bestrijding van invasieve exoten is bepaald in de Wnb en geregeld in de Verordening invasieve exoten. Deze soorten staan vermeld op de Unielijst invasieve exoten. Bevoegd gezag bij Wnb en Invasieve exoten zijn het Rijk en de provincie. Voor de overige inheemse en uitheemse soorten die woekeren of verdringen, dient de eigenaar/beheerder keuzes te maken voor het beheersen of bestrijden. Die keuzes moeten passen binnen de provinciale en gemeentelijke verordeningen.

PRAKTISCHE AANPAK

De problematiek rond schade- en overlastveroorzakende soorten vraagt om een praktische aanpak. Hieronder een stapsgewijze uitleg hoe zo'n aanpak eruitziet.

1. Signaleren, inventariseren en registreren

Bij het in beeld brengen van de aard en omvang van de problematiek met overlast en schade door soorten vormen **inventarisatie** en **registratie** de eerste stap. Met een verkennende inventarisatie kun je inzicht verkrijgen in welke soorten er in welke aantallen in een gebied voorkomen en waar de soorten hun vaste rust- en verblijfplaatsen of groeiplaatsen hebben.

Het gaat hier om:

- ✓ **invasieve exoten** (Unielijst) zoals Amerikaanse rivierkreeft, nijlgans, reuzenberenklauw, grote waternavel;
- ✓ **niet-invasieve exoten** zoals halsbandparkiet en Amerikaanse vogelkers en Japanse duizendknoop;
- ✓ **inheemse soorten** zoals grauwe gans, wildzwijn, eikenprocessierups, jakobskruid en kroossoorten.

In totaal gaat het om ongeveer 80 soorten die op basis van overlast en schade voor een verkennende inventarisatie in aanmerking komen. Vervolgens kan er op basis van prioriteit een soortspecifieke inventarisatie uitgevoerd worden. Hierbij worden aantallen, vaste rust- en verblijfplaatsen en groeiplaatsen nader bepaald, zodat je meer in detail inzicht krijgt in de omvang van het probleem. Daarbij horen specificaties, zoals locatiespecificaties, die vaak bepalend zijn voor de knelpuntanalyse.

2. Effectanalyse

Na de soortspecifieke inventarisatie wordt er vervolgens een **effectanalyse** uitgevoerd. Bepalend hierbij is welk belang er wordt geschaad als je niets doet aan de overlast- en schadeveroorzakende soorten. De wettelijk genoemde belangen zijn primair: volksgezondheid, openbare veiligheid, veiligheid luchtverkeer, het voorkomen van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren, de bescherming van flora en fauna (zie voor de volledige bepalingen Wnb artikel 3.3 en 3.10).

De aard en omvang van het voorkomen van een specifieke soort in een werkgebied bepaalt of deze soort, op basis van de actuele stand van de techniek en de kosten van ingrijpen, nog te bestrijden (eliminieren) valt, of beheersbaar (in toom te houden) is.

Uit de Effectanalyse volgt per soort de prioriteit van ingrijpen met bijbehorende wettelijke en beleidsmatige mogelijkheden en beperkingen.

3. Programma van Eisen Beheersen en bestrijden

Op basis van de prioriteit van ingrijpen met bijbehorend kader stel je vervolgens een Programma van Eisen (PvE) op. In dit PvE wordt de **methodiek** van beheersen of bestrijden verder uitgewerkt. Als er uitvoeringsprotocollen (volgens de Unielijst) beschikbaar zijn, dienen deze als uitgangspunt voor het PvE.

De beschrijving van de methodiek in het PvE is het resultaat van een maatregel en het verwachte effect voor beheersen en bestrijden. Transport van (delen van) soorten moet zo veel mogelijk voorkomen worden, als dit al niet wettelijk verboden is (Unielijst). Mocht transport noodzakelijk of onvermijdelijk zijn, dan is dit een belangrijk punt om uit te werken in het PvE. De methodiek voor beheersen of bestrijden dient vervolgens weer als kader voor het Plan van Aanpak (PvA) voor uitvoering van de beheersing en bestrijding (het 'hoe').

4. Plan van Aanpak Uitvoering

In het Plan van Aanpak (PvA) werk je het Programma van Eisen in de uitvoeringswijze voor het beheersen en bestrijden verder uit (het 'hoe, wie, wanneer, waarmee'). Het gaat hier vooral om de toepassing van materieel, materiaal en middelen en de inzet van aantoonbaar deskundig personeel.

De haalbaarheid en kosten van bepaalde methoden voor beheersen en bestrijden moeten bepaald en begroot worden op basis van het PvE. Als er geen methodiek is voorgeschreven in het PvE, dan moet deze in het PvA beschreven worden op basis van eisen aan transport, prioriteit, voorwaarden als ontheffingen, gedragscodes en certificeringen, fasering, locatiemarkers en maatregelen.

Belangrijke aandachtspunten in het PvA zijn toegestane middelen in het gebied, de bereikbaarheid van locaties, de toegankelijkheid van plaatsen waar beheerst dan wel bestreden moet worden, de mogelijkheid tot het nemen van selectieve maatregelen, in elkaar grijpende werkzaamheden en activiteiten, omgang met vrijkomende materialen, wijze van aanbrengen, en instandhouding en verwijderen van (tijdelijke) faunavoorzieningen.

Dit alles maakt duidelijk dat er een grote variatie aan te beheersen en bestrijden soorten, locaties en beproefde en nog in ontwikkeling zijnde uitvoeringsmaatregelen is. Dat maakt het probleem complex en dat vraagt dan ook om een gecoördineerde aanpak. IPC Groene Ruimte en CROW ontwikkelen daartoe een nadere, gedetailleerdere uitwerking.

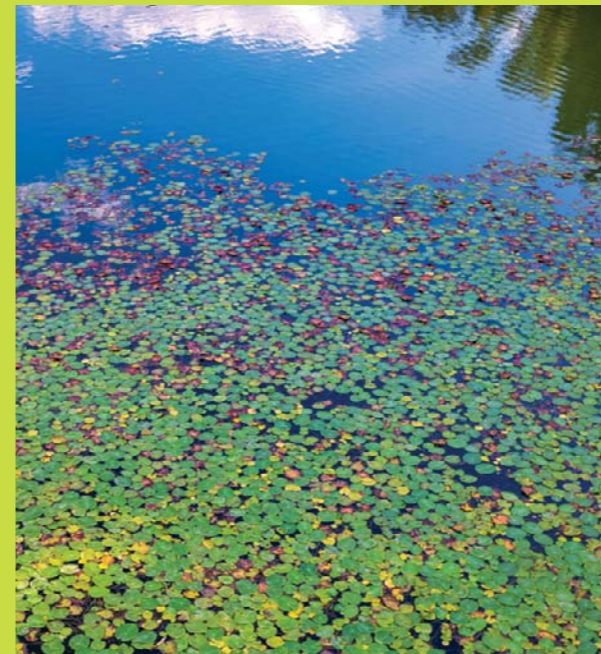

5. Monitoren

Meten is weten. Het resultaat en de effecten van het beheersen en bestrijden van overlast- en schadeveroorzakende soorten moeten daarom worden gemonitord: meten, evalueren en zo nodig bijsturen. Aan de ene kant gaat dit om de landelijke monitoring van invasieve exoten en soorten die een bedreiging (gaan) vormen voor wettelijke belangen. Hiervoor hebben het Rijk en de provincie monitoringsprogramma's in uitvoering.

Aan de andere kant gaat het om het monitoren van overlast- en schadeveroorzakende soorten in een gebied waarin eigenaar en beheerder de prioritering aangeven van beheersing en bestrijding. Hier is de eigenaar/beheerder verantwoordelijk voor het monitoren.

De basis voor de monitoring zijn vooraf te bepalen meetmethoden, waarbij duidelijk onderscheid gemaakt moet worden tussen resultaatmetingen en effectmetingen: zijn maatregelen uitgevoerd conform afspraak en leiden ze ook tot het beheersen of verdwijnen van bepaalde soorten? Bij de effectmetingen moeten de invloedfactoren vooraf goed in beeld gebracht worden.

Overziet u de gevolgen?

U ziet dat er een woud van wet- en regelgeving is op het gebied van overlast- en schadeveroorzakende soorten en daarmee samenhangende rechten, plichten, verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden in de inventarisatie en uitvoeringsmethoden.

IPC Groene Ruimte kan u hierbij helpen door het geven van:

Voorlichting over wat de overlast- en schadeveroorzakende soorten voor uw organisatie betekenen

Begeleiding bij het maken van effectanalyses, programma's van eisen, contractvorming, plannen van aanpak en monitoringplannen

Training:

- (invasieve) Exoten herkennen en signaleren
- (invasieve) Exoten beheersen en bestrijden

MEER INFORMATIE?

Neem dan contact op met
Rob Borst en/of Ronny Sprong,
t: 026-355 0100 of info@ipcgroen.nl